

ESTETICA URÂTULUI ÎN OPERA LUI TUDOR ARGHEZI

Tudor Arghezi ,poet al întrebărilor,realizează cea mai adâncă reformă a limbii poetice pe care o poate nota istoria litaraturii noastre moderne,comparabilă cu reforma făcută în literatura franceză de Victor Hugo ,altadată întemeind “republica vocabularului ”pe concepția că “Primele cuvinte nu sunt nici rebeli ,nici plebei”,poetul nostru selectază alte sectoare ale lexicului,cuvinte drastice ,dure,uneori forme regionale,pe care nimeni nu le introduse în poezie,dând astfel ,”dreptul de cetate tuturor cuvintelor ,chiar [i celor compromise.”

Creatorul sincronismului,Lovinescu emisese despre Arghezi ,în Criticele sale opinii elogioase,sintetizate apoi magistral in Istoria literaturii române contemporane:”Se poate afirma că Tudor Arghezi începe o nouă estetică :”estetica poeziei scoasă din detritusuri verbale” ”.În întregime adevărată ,o altă opinie lovinesciană își pastrează și astăzi valabilitatea ,după opinia autorului “Mutației valorilor estetice”,estetica argheziană este “antisimbolistă”,deoarece spre deosebire de simboștii mânași de teribilul îndemn de “spiritualizare a materiei”,Tudor Arghezi “invers prin materializare .“

Precum Victor Hugo și mai apoi Baudelaire ,Rimbaud și alți poeți francezi în secolul trecut ,care încetățeniseră în literatură toate cuvintele ,chiar si cele “compromise”,Tudor Arghezi obține sinteza poetică din rezervele cele mai vulgare ale limbii române,mai cu seamă în Flori de mucigai revoluționând astfel limbajul liricii românești.

Marele scriitor fancez Charles Baudelaire spunea:”E un miraculos privilegiu al artei c\ oribilul ,artistic exprimat,devine frumusețe și că durerea ritmată și cadențată umple spiritul cu o bucurie liniștită.”

Odată Baudelaire a elogiat pe Daumier tocmai pentru capaciatea acestuia de a reprezenta josnicul,trivialul ,abjectul,cu o claritate exactă ,căci Baudelaire consideră că poetul poate să

facă să se nască din urât un farmec nou.În acest climat artistic se mișcă si poetul nostru Tudor Arghezi,pentru care subiectele de literatură nu mai tolerează pretutindeni conceptul mai vechi al frumuseții.Arghezi inaugurează la noi “estetica urâtului” ,avându-l ca model pe “scepticul de la Sena” ,Charles Baudelaire .Poetul Florilor răului l-a impresionat prin razvrătirea împotriva cerințelor esteticii clasice .Precursor al unei estetici a urâtului ,sincer până la brutalitate ,satanic și amar, el găsea în contemplarea răului ,a mizeriei ,impulsuri către puritatea pierdută.

Tudor Arghezi a studiat îndelung scrierile lui Baudelaire și a întrebuițat până la ultima poezie uneltele de lucru ale artistului.

Încetățenirea esteticii urâtului ,existentă la Baudelaire,cu care Arghezi are numeroase contingente ,se realizează la poetul român într-o cuprindere mult mai vastă și în mod pregnant .La Baudelaire se observă o îmbogațire a mijloacelor poetice cu imagini neângăduite până atunci în lorică ,așa cum se întâmplă într-o oarecare măsură și la Macedonski .Dar ,aceste imagini ale urâtului au o arie limitată :apariția cadavrului,a locului de perdiție,a scenei orgiace.În considerările sale,Vladimir Streinu dă chiar o lista de termeni din *Fleurs du mal* de Charles Baudelaire ,precum:bourbeux,peur,helmithe,chancre,pouison,crachat,cadavre,tete,ver,brute,venin,iar apoi o alta din creația argheziană:venin,scară,mucegaiuri,bube,noroi,scârbit,putregai.La Arghezi ,asemenea imagini au o sferă largă și apar într-o factură cu totul inedită,începând cu ciorchinele de negi din Testament ,continuând cu stihurile panfletare din *Blesteme* și *Psalmi* și ajungând la un microcosmos baroc ,cum este viziunea germinației enorme a cartofilor leturzi din *Har*.

Interesul lui Tudor Arghezi pentru urâtul din viață devine o atitudine estetică ,întâlnită și la Dostoievski în amintiri din Casa morților ,la Tolstoi în *Înviearea* ,la Gorki în *Azilul de noapte*.

Volumul *Cuvinte potrivite* un debut editorial ,apărut în 1927 , se deschide cu poezia Testament ,care reprezintă o”ars poetică” ,definind crezul artistic al poetului în ceea ce privește estetica urâtului ,ca dimensiune fundamentală a creației lui Tudor Arghezi.În această poezie Arghezi a enunțat una din laturile complexe sale personalități poetice:

“Din bube ,mucegaiuri și noroi
Iscaț-am frumuseți și prețuri noi .”

Cu alte cuvinte ,poetul a indicat una din valorile poetice noi ,încetățenite de dânsul și anume ,poetizarea trivialului.Poezia e născută din”bube ,mucegaiuri și noroi” și ea trebuie să amintească întotdeauna care-i sunt izvoarele.Chintesența esteticii argheziene –întemeierea unei estetici noi ,estetica urâtului ,este inclusă în aceste versuri.Cu o forță extraordinară de sugestie ,Arghezi folosește aceste metafore ale ale treptei organice(“bube”) ,ale celei vegetale(“mucegaiuri”) ,ale celei minerale(“noroi”),șocând prin această referire la tot ceea ce vizează grotescul și urâtul ,motive preluate de la Victor Hugo și Baudelaire.

Poemul apare ca o estetică plină de probleme și de puncte,arta argheziană e făcută din “veninuri” ,”înjurături” ,veninul s-a preschimbat în miere ,lăsându-i-se puterea și poezia s-a sterilizat ,a devenit un cântec pur ,înjurătura rămânând ,inefectivă practic ,numai pentru colorarea ei.”Mierea” presupune “veninul” și poezia un conținut purificabil.Se ridică problema experienței individului și a tradiției ,aceasta ducând la trecerea generațiilor ,la vărsarea oaselor ,oasele la îngrozitoarea germinare universală ,deci la viziunea cosmică:

“Făcui din zdrențe muguri și coroane,
Veninul stâns l-am preschimbat în miere ,

Lăsând întreaga dulcea lui putere .
Am luat ocară ,și torcând ușure
Am pus-o când să-mbie ,când să-njure.”

“Zdrențele” sunt resturi ,reprezintă elemente ale descompunerii ,o formă de degradare a materiei ,poetul reușind să imprime caracterul de rod ,de inflorescență.

Aceste versuri faimoase despre alchimia verbală proprie l-au făcut pe Eugen Lovinescu să remarce ,încă din vremea sa ,după apariția Cuvintelor potrivite ,formidabila capacitate a poetului de a transforma “veninul” în “miere” ,păstrându-și totuși “dulcea lui putere” ,de a transforma “mucegaiurile,bubele și noroiul” în frumuseți inedite ,care constituie și nota diferențială a poetului și principiul unei estetii creatoare de noi valori literare:”Valoarea lui nu stă în determinante psihologice ,ci în ineditul expresiei,inedit ieșit din forța negată de a transforma la mari temperaturi mucegaiurile ,bubele și noroiul ,în substanță poetică” .

Transfigurarea estetică este pentru Arghezi o continuare și în același timp o împlinire.Dar pe lângă acest proces apare,se revelează un har ,prin transparența mizeriei umane,a reziduurilor suferinței acumulate,ca și a răului multiplicat.Astfel se remarcă un proces esențial în această poetică :revelarea.Transfigurarea nu se petrece doar în ordinea suferinței,ci și a răului.Spre deosebire de cele mai multe doctrine asupra condiției poetului și a poeziei,din ultimul secol,viziunea argheziană respinge o demonie a poeticului,găsește în Arghezi un poet nedeclarat, dar cu atât mai tenace.A fi mai tare decât demonul ,a converti răul,a transfigura oroarea constituie un alt aspect esențial al acestei poetici,cu urmări pe planul viziunii ,al motivelor imaginarului și al tratării cuvântului:”Din bube ,mucigaiuri și noroi/Iscat-am frumuseți și prețuri noi”.Exegeza acestor versuri ar putea invoca o tendință a esteticii”decadent”-“crepusculare” spre estetizarea urâtului ,spre valorificarea macabruului,a oribilului.A căuta răului o justificare ,chiar o exaltare estetică nu este obiectivul lui Arghezi.Transfigurarea poetică a “mucegaiurilor” ,”bubelor” și “noroiului” nu idilizează răul ,urâtul,nu transformă infernul în paradis.Ea este altceva decât o “alchimie a răului” ,o distilare prin care “datul verbal e distanțat de rosturile sale pragmatice și purificat “,ca și durerea “de vecii întregi” , toate aceste imagini ale entropiei cosmice și umane devin ,metaforic ,un sol prielnic “rodului”.Acesta apare în intimitatea de matrice a pământului ,sămânță în carnea fructului,prunc în pântecul mamei, ci chiar în ceea ce par să-l nege ,în bube ,în mucigaiuri,în putregai,acolo unde viața ,chiar ce mai mizeră viața dospește.Peste tot ,în “pământul greu, muncit de dușmănie “ ,unde “nici o sămânță n-are să se piardă“,printre “pietre sterpe și uscate “,unde se ivește firul de iarbă,în vântul care poartă samânță ,în ploaia caldă,în tuberculii cartofilor care sunt gata să se nască (“Îmbrăcați în straie de iască/Sunt gata cartofii să se nască”),prin care harul a trecut “virginal ,candid și holtei“,în bunăstirea femeii cea plină de dar căreia parcă-i “crește în sân o fragă”,ori în chemarea severă a poetului “de-a fi înflorit numai cu focuri sfinte/și de-a rodi metale doar...”,peste

tot ciclul fecundității se împlinește în rodul râvnit. Rodul e vulnerabil. Golul neîmplinirii ,”iubirea neîntâmpată”, nenăscută ,”ceea ce nu va fi niciodată” cum spune Baudelaire ,doare.

Poezia sa viitoare ,începând cu Flori de mucigai ,va ajunge mai evident la materializări viguroase ale esteticii sale noi ,estetica urâtului ,preconizată în Testament .

Estetica urâtului se mai evidențiază și în Blesteme ,care face parte din același volum Cuvinte potrivite .În această poezie partea revelatorie este viziunea luptei între organicul divin și înmulțirea dezordonată ,parazitară ,replică diabolică la nativitatea cartofilor și smaraldelor ,urmare la geneza mușitei pe care a invocat-o cu altă ocazie poetul:

”Pe tine cadavru spoit cu unsoare ,
Te blestem să te-mpuți pe picioare
Să-ți crească măduva bogată și largă
Umflată-n sofale ,mutată pe targă
Să nu e cunoască de frunte piciorul,
Rotund ca dovleacul ,gingaș ca urciorul,
Oriunde cu zgârciuri ghicești medulare,
Să simți că te arde puțin fiecare
Un ochiu să se strângă și să se sugrume
Clipind de-amănuntul ,întors către lume.
Celălalt să-ți rămâie holbat și deschis
Și rece împietrit ca-ntr-un vis”

Un alt aspect profund este sentimentul de oscilare materială între două lumi cu densități deosebite ,”de osmoză între spiritual și material ,amândoi termenii luați ca momente îndepărtate ale aceleiași materii .Cerul și pământul sunt două vase comunicante ,materia fiind permeabilă prin spirit și spiritul arătând tendințe de degradare”(G. Călinescu-Istoria literaturii române de la origină până-n prezent).În Vânt de toamnă îterpătruderea celor doi factori ,cerul și pământul ia forma unei stranii beții :

“E pardosită lumea cu lumină ,
Ca o biserică de fum și de rășină
Și oamenii ,de ceruri beți,
Se leagănă-n stihare de profeți.”

Așadar în Cuvinte potrivite ,expresia artistică a trivialului e o excepție.În articolul consacrat acestui volum ,G. Bogdan Duică a protestat contra “esteticii urâtului “ ,formulă cu care pseudo-clasicii se înarmau ,prin 1830 ,contra romanticilor .La acea dată ,în 1927 ,protestarea profesorului Bogdan Duică era cam prematură.De astă dată ,Tudor Arghezi oferă în Flori de mucigai ,ocazie unei indignări adecvate,atât istoricului literar de la Facultatea de litere din Cluj ,cât și oficialităților și burgheziei ,a căror sensibilitate era atât de delicată care se revulsionează în contact cu trivialul,indiferent dacă e de ordine naturală sau estetică.

Cu Flori de mucigai ,arta poetică cotește în personalitatea adâncă a scriitorului, așa cum se manifestă multilateral și în publicistică. Dacă poetic și spiritual ,volumul Cuvinte potrivite deține primatul ,în schimb Flori de mucigai reflectă nota cea mai autentică a tehnicii artistice argheziene ,a mijloacelor de expresie ,în arta în versuri a lui Tudor Arghezi .Sunt în acest sens revelatoare opiniile lui George Călinescu :Flori de mucigai este o operă de rafinament ,de subtilitate artistică ,ele presupun un cer al gurii datat cu toate mirodeniile .Cititorul necultivat în sens artistic se sperie de ele și le crede vulgare ,deși realitatea și savoarea sunt însușirile lor ca și ale operei lui Rabelais .”

Astfel cu Flori de mucigai Arghezi începe o poezie de savoare,presupunând un cititor pregătit .Punctul de plecare îl formează observarea limbajului,cu un puternic miros argotic,al pușcăriașilor.Impresia de veselie creată și dozată cu cel mai autentic lirism ,nu e falsă.Amestecul seriozității cu bufoneria e în linia Anton Pann.Efectul artistic constă în surprinderea naivității sub expresia de mahala. E vorba de un dialectism,asemănător aceluia napolitan a lui Salvatore de Giacomo sau aceluia roman a lui Cesare Pascarella,în care cu cât expresia e mai grotesc tipică ,cu atât vibrația autentică e mai surprinzătoare .Acești hoți ,borfași ,țigani ,posedă toată gama lirică a umanității și o execută pe instrumente ce produc o duioasă ilaritate,într-o limbă indecentă ,argotică ,cum e cazul în delicata explicație mitologică a frumeseții unui “fătălău” :

“O fi fost mă-ta vioară,
Trestie sau căprioară
Și o fi prins în pântec plod
De strigoi de voevod .”

Dacă în Cuvinte potrivite și în alte volume de versuri de mai târziu ,Tudor Arghezi folosește copios expresiile figurate ,simbolurile ,în Flori de mucigai poetul dă curs liber îndeosebi cuvântului cu sens propriu direct.Întreg volumul ilustrează cu pregnanță preferința poetului pentru cuvintele rare ,tari ,nude ,expresive ,potanțial mai bogate decât altele ,pentru a da mai multă culoare și relief tablourilor înfațurate.Argotisme ,cuvintele vulgare ,considerate până la Tudor Arghezi neliterare ,sunt adeseori prezente ca o cerință de ordin estetic ,prin plasticitatea lor ,în versurile din Flori de mucigai.Poetul le reînvaiază ,le prelucrează la înalte temperaturi artistice,făcând din ele elemente caracteristice ale noului alfabet stilistic arghezian.La Arghezi ,aceste expresii vorbesc nu numai prin raporturi gramaticale ,ci ele radiază din interior multiple posibilități expresive.

După Cuvinte potrivite,cu diversitatea lor sensibilă , Flori de mucigai ,tot atât de fermă estetic în uniunea ei tematică ,ne înfațșează un Arghezi concentrat exclusiv asupra mizeriei umane (cu originea expresivă în mai vechile poezii Pui de găi și Blesteme).

Este o poezie obiectivă ,lipsită de dramatism ,dar nu mai puțin zguduitoare prin temeritatea limbajului ei “despuiat” ,frust ,este o întoarcere la naturalismul care

este sursa expresionismului doar prin forma evoluată a acestuia devenind de fapt poezie naturalistă. În Flori de mucigai ,naturalismul e la fel de poetic prin brutalitate și cruzime ,ca și simbolismul din Les chants de Valvador.

Titlul volumului este un oximoron de ecou baudelairian ,inspirat din creația lui Baudelaire Les fleurs du mal ,din care poetul tradusese și reunește două principii:motivul florii ,simbol al frumuseții pentru estetica romantică și cuvântul regional ,cu aspect arhaic “mucigai” ,mucegaiul fiind o formă elementară de viață ,care trăiește în mediile umede ,insalubre.Acest cuvânt “mucigai” marchează în acest context concepția sa privind “estetica urâtului”, care prin asociere cu ideea de frumusețe ,exprimată prin floare ,întărește ,într-un paralelism perfect ,convingerea că frumosul se naște din “bube,mucegaiuri și noroi”.Florile de mucigai sunt emblema unei rodiri în tenebre ,unui rod negativ-monstruos ,rod al morții .Nimic nu rodește în acest univers recluziunii.

Poetul dezvăluie un univers al valorilor maculate ,alterate.Se dezvăluie o imagine a închisorii care apare ca un univers straniu ,dezolent ,macabru.În acest mediu omul apare ca un vierme .Versurile din Flori de mucigai sunt rezultatul inspirației divine ,a “slovei de foc” ,ele sunt scrise cu unghia stângă “pe tencuială” “pe un părete de firidă goală “.Versurile dezvăluie un real dur al vieții perceput de latura demonică ,negativă a ființei umane ,nu de cea angelică.”Unghia îngerească ” este ”tocită” ,ele sunt scrise cu unghia de la mâna stângă ,asociată demonului ,maleficului.Acest univers se reduce la noțiuni ca:mocirlă ,frig ,cătușe ,lanțuri ,zăbrele ,păduchi ,șobolani ,zăvoare ,mucegai ,întuneric.

Metaforic,”florile de mucigai” simbolizează vegetația umedă a ungherelor întunecoase ,sunt flori fără legătură cu pământul ,cu lumina ,fără clorofilă ,provocând repulsie.În acest univers oamenii se conturează ireal:

”Livizi ca strigoii și șui ,
Strâmbați de la umeri ,din șold și picior
În blidul fierbinte ,cu aburi gălbui,
Își duc parcă sângele lor.”(Cina)

Singularitatea “florilor de mucigai” :caracterul lor contrar esteticii transfigurării ,proprietatea lor “antitestamentară” ,cu toate că într-unul din aspectele lor cele mai aparente ,ele par închipuirea perfectă a constat-ului din Testament:”Din bube ,mucegaiuri și noroi /Scat-am frumuseți și prețuri noi ” reprezintă adeziunea ,la o estetică a demascării ,cel puțin tot atât de importantă în arta poetului nostru ca și cea dintâi ,chiar dacă mai puțin recunoscută.

Opusă transfigurării ,ca o antiestetică ,estetica acestor Flori de mucigai reprezintă echivalentul “unui avangardism iconoclast.O poziție anti-conștient adoptată ,se demonstrează în antilirismul ,antiromantismul ,antipurismul ,antiestetismul vădite în acest ciclu ,ca și în valorile poetice de subversiune pe care ni le revelează ,valori precum:urâtul ,grotescul ,monstruosul ,trivialul ,macabrul ,atrocele”(Opera lui Tudor Arghezi- Nicolae Balotă)

În Flori de mucigai nu întrezărim o reabilitare estetică sau morală a putregaiului ,ci printre versurile poeziei putem remarca o voință de reintegrare a unei categorii umane “lepădate în corpul unei umanități” ,în ordinea superioară a frumosului (care cuprinde și urâtul) într-o ordine a vieții (care să se conjuge cu moartea) ,și chiar a sacrului care să cuprindă și sacrilegiul ,demonicul ,infernul.

Antivaloriile ,culorile negative ,trivialul ,monstruosul ,ironia indică o demonie .Microuniversul imaginar al Florilor de mucigai este caracterizat prin sterilitatea demoniei .Eflorescența este a unor “flori ale răului” .Ceea ce se coace sunt doar “gâlcele” ,elementele putrede.

Ca și tânguirea folclorică ce se naște dintr- o jale cosmică ,dincolo de cea prea personală ,tot astfel în Flori de mucigai aflăm “Stihuri de groapă /de sete de apă și de foame de scrum...” ale unui lamento existențial.

Bocetul e o cântare a morții.În Flori de mucigai ne aflăm tot timpul în prezența morții.Crime ,cadavre ,descompunere ,atmosfera de spital în care se moare ,de beci cu leșuri ,”Stihuri de groapă”.Moartea este cea care a încremenit timpul și spațiul ,a făcut grea ,irespirabilă atmosfera în această lirică de aparență-prozodică-atât de popular-lejere.Irespirabilul nu provine din densitatea poeziei ,ci din golul ,din vidul pe care îl sugerează tot timpul.

Apologia crimei ,a paradiselor artificiale (la care accede ,sau spre care tinde în lirica sa ,Baudelaire) sunt soluții ale unui estetism “decadent” pe care viguroasa “primitivitate” voluntară argheziană le refuză.Lipsește în mod egal din Flori de mucigai estetismul “complacerei în abominațiune “ ,ca și teza socială dinaintea concertată.Soluțiile de Annunzio ca și Verhaeren îi sunt depotrivă străine poetului.

Trivialul devine valoare poetică .De asemenea ,abjecția(“cinci oameni de cositor ,cu un cuțit /Măruntaiele și buzunarul omului le-au scotocit ”-Pui de găi) ,oribilul (“Ai să te duci și tu ,fetică ,dragă ,după tat ’tu!/Și baba se linse pe buze/Cu pofta de sânge a unei mâțe hehuze ”),grotescul ,macabrul(“Atunci ,pentru berechet/Brațele ,mâinile ,degetele ,hoții ,baba/Înăbușiră fapta lor ,o târâre-n beci ,degeaba ”).Aceste valori nu promovează “frumosul” ,nu sunt ca și sublimul ,grațiosul ,valori consacrate ,în care esteticul e evident.Trivialul apare ca o contravaloare a sublimului ,monstruosul a grațiosului ,macabrul ca o parodie a tragicului ,grotescul ca o caricatură a comicului.Valoarea poetică a Florilor de mucigai se constituie prin sarje ,exagerări și mai ales prin contrafacerea degradarea și întoarcerea pe dos a valorilor consacrate.În reușita poetică excepțională a acestor poezii putem remarca “o spargere a limitelor estetice ,ecloziunea unei antiestetice subversive”.

Există o legătură între practica intenționată a unei estetici a urâtului și acel centru spiritual ,metafizic al suferinței ,al mizeriei umane ,desfașurat în scenele din viața “păcătoșilor” ,umiliți și obidiți.

În poeziile ca Sici-bei ,La popice ,Streche , vocabularul frizează naturalismul devenind “scârbos “ ,însă acest limbaj nu este în dezacord cu mediul abrutizant în care se mișcă “bagabonzii” și pușcăriașii :

“Nu stiu ce-mi vine:
Aș mânca din feticine
Și mi-aș pune mintea și cu tine,
Ca un porc.
Mă arde ,mă frământ ,mă întorc.”(Streche)

Estetica revoltei ,a demascării se folosește îndeosebi de formele subversive ale parodiei. Astfel în aceste “anecdote” găsim o parodie a scenelor de epopee ,a marelui poezii epice .Anecdota nu alege ficțiunea eroică ,după cum pateticul cercului nu poate conține tragicul.Demascarea aventurii umane sub aspectul trivialităților ei impunea formele parodice ,grotești ,caricaturale.Întregul său ciclu Flori de mucigai poate fi considerat o epopee în ,mai multe cânturi-fragmente în care prezența eroilor-țigani ,a retoricii parodizate ,a stilului umil caricaturizează pe cel nobil-din Țiganiada lui Budai-Deleanu.

Apar imaginile luminoase ale țigăncilor florărese:

“Cu o floare în dinți
Rada-i un măceș cu ghimpi fierbinți...
Joacă-n tină
Cu soarele-n păr ,ca o albină”.(Tinca)

Moartea apare ca o eliberare ,ca o restituire a frumosului:

“În beciul cu morții ,Ion e frumos,
Întins gol pe piatră ,c-un fraged surâs
Trei noți șobolanii l-au ros
Și gura-i băloasă-i ca de sacâs(...)
În ochii-i deschiși ,o lumină ,
A satului unde-i născut,
A câmpului unde iezii-a păscut,
A încremenit acolo o străină.
Depart de vatră și prins de boieri,
Depart de jalea mămuchii,
Pe trupu-i cu pete și peri
În cârduri sunt morți și păduchii.”

În poezia Cântec mut întâlnim oximoronul din titlul volumului Flori de mucigai,subliniindu-se un univers închis “ferestrele închise”, comunicarea cu transcendentul devenind astfel imposibilă

“Ferestrele închise
S-au acoperit cu ripide și antimise,
Și odaia cu mucegai
A mirosit toată noaptea a rai. ”

În această poezie Arghezi dezvăluie ideea că frumosul ,puritatea ,chiar divinul poate fi realizat în interiorul sufletului uman.Apropierea de Dumnezeu ,atingerea sublimului reprezintă salvarea sufletului celui condamnat:

“La patul vecinului meu
A venit az-noapte Dumnezeu

Cu toiag ,cu îngerii și sfinți.
Erau așa de fierbinți,
Că se făcuse în spital
Cald ca subț un șal.”

Estetica urâtului are ,în cazul de față ,și această funcție ,de a răsturna aparențele ,”spre reabilitarea nu numai estetică ,dar și etică ,a umanității damnate”(D. Micu-Ce e un mare poet?)

În poezia Har ,care face parte din volumul Cărticică de seară procesul concentric e infinit.Poezia lui Arghezi e dominată de probleme grave ,contrar părerii unora care au insinuat că aceasta e una “minoră” .Un fapt atât de umil ca încolțirea cartofilor e prilejul unui cântec suav al maternității vegetale:

“Îmbrăcați în straie de iască
Sunt gata cartofii să nască
C-au pregătit o iarnă ,de soroc,
Cu întunericul ,cu coropijnița și râma”

Har este cosmogonia lui Arghezi ,uimirea în fața tainei germinăției ,constatate în regnurile inferioare ,un cântec suav ,totodată al maternității vegetale ,ca un elogiu al Fecioarei:

“Si din toate fărâmele
Au rămas grei ca mâțele,
Umflându-li-se țâțele
Auzi?
Cartofii sunt lehuzi”

În Cântec de boală ,poezie ce face parte din volumul intitulat Hore urmarea interpătrunderii dintre cer și pământ,aceeasi îterpătrundere ca și în Vânt de toamnă ,este tângjirea ,senzația de evaporare .Poetul a băut dintr-un pahar divin și îmbolnăvit ,se simte ca un ciur prin găurile căruia ființa lui prefăcută în ceață se risipește:

“După ce m-a-mpărtășit
Insul mi s-a risipit
L-am pierdut jur împrejur
Ca o ceață dintr-un ciur.
Și-am rămas pribeag în boare
Ca un miros fără floare
Al cărei lemn uscat
Rădăcina și-a uitat.”

În Ce-ai cu mine ,vântule?(Musca) spiritul e speriat de viteza înmulțirii celulare ,în zonele de jos ale vieții:”Soare care aduci lumini și balsamul ui Coco și te joci cu ciocul lui poleit ,cum dai tu naștere și garoafelor și bucuriilor și gângăniilor puturoase în văzduhul legănat de plopi și răzimat în brazi?pentru ce preferința ta pentru marile infecții ale existenței?”

În Poarta neagră (1930) sunt portretiste și amintiri din închisoare legate de ambianța care și-a găsit expresie poetică în Flori de mucigai .Atmosfera de temniță cunoscută sciitorului din experiențele de doi ani la Văcărești ,formează un lung pretext de confruntări între decădere ,viciu ,păcat ,evaziunea în visul utopic.

Astfel se poate afirma că ,cu Tudor Arghezi începe o nouă estetică ,estetică “scoasă din detritusuri verbale”.Arghezi a dovedit o constantă pasiune de a scoate poezia din antipoezie ,cutezând să-și metamorfozeze opera într-un “ciorchin de negi” .

Arghezi este deopotrivă poet al macrocosmosului sau al microcosmosului ,ținând de teluric ,dar simțindu-și “sculate aripi de cocor ,aducând cu sine o poezie zvârcolită profund umană”Poetul ridică mucegaiul la inefabil ,surprinde dramatismul structurii dualiste umane ,pendulează între “credință” și “tăgadă”,solicită instrumente noi de interpretare ,până la acel amintit inefabil ,care ,prin repetare devine stare sufletească ,fundamentală:”Arghezi e un înger pe a cărui incorporabilitate roiesc bube informe”(Vladimir Streinu)

Bibliografie:

- Sinteze de istoria literaturii române – Sanda Rodian
Venera Dogaru
- Istoria literaturii române de la origini până-n prezent - G . Călinescu
Antologia poeziei românești culte
Argheziana –Șerban Cioculescu
Sinteze de literatura română - C-tin Ciopraga
C-tin Crișan
Viorel Alecu
Nicolae Manolescu
- Dumitru Micu
Eugen Simion
- Istoria literaturii române –I. Negoïtescu
Modele de analize literare și stilistice-De la I. budai
Deleanu la Zaharia Stancu
Fenomenul arghezian-Alexandru Bojin
Opera lui Tudor Arghezi-Nicolae Balotă